

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-78
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-39-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval račun: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-1812

Leto VIII. - Štev. 6

Trst - Gorica 5. februarja 1954

Izhaja vsak petek

Politika in morala

Djilasov primer je razočaral tudi na Tržaškem in Goriškem mnogo lahkovernežev, ki so verjeli namljivim besedam titovske propagande, da je komunizem v Jugoslaviji menjal imenom organizacije tudi svoj totalitarni značaj in se pričel približevati zahodni demokraciji.

Komunizem je pač komunizem, Leninov, Stalinov ali Titov, neizprosno in krut proti vsem, ki mu niso skozi celo življenje pravoverno služili, tudi proti svojim lastnim otrokom, ki so že od zgodnje mladosti nosili njegov prapor. To potrjuje imena: Stanski, Clementis, Berja, Djilas in nešteto drugih.

Komunizem je povsod enak, le njegove metode za pridobivanje mas so različne. Tako nastopa n. pr. med slovenskimi Korosci in Goricani pod krinko Ljudske fronte, na Tržaškem pod masko Osvobodilne fronte in Italijansko-slovenske ljudske fronte. Toda njegovo bistvo je neizpremenjeno: boj za svobodo, ponižanje človeka brez razlike stanu na stopnjo sužnjev, vsemože pešice motogcev, ki so se z oboroženo silo polastili oblasti in tako ogrožali delavski razred za nadludo v državi. Komunizem uduši v kali vsak poskus evolucije okamenelih marksističnih načel o svetovni revoluciji, zgodovinskem materializmu, ker bi pomenil najmanjši popust demokratičnim načelom njegov nezbežen in hiter polom.

Zato sloni vsa komunistična propaganda na nasilju in zvijači. V izbiri propagandnih sredstev je komunizem brez morale. Vsako sredstvo je dobro. Od zapeljavanja nedolžnih otrok, da voljno proti svojim staršem v družinskem krogu, do iskanja plačanih ovaduhov, od ugrabljanja političnih nasprotnikov do njihove likvidacije s procesi in brez procesov. Kaj je komunističnemu aktivistu, prihujati se v hišo političnega drugomiselnika in ga pričeti obdelavati, ustrahovati in, če je bila vsa zgovornost zaman, zavestno izvesti v mošnjičkom Judeževih srebričnikih? In taki ljudje nimajo sebi toliko dostojnosti in svamežljivosti, da bi se vprašali, ali ne pomeni njihov poskus podkupovanja nemoralen napad na čast in dostojanstvo človeka? Kajti s turčin ravnanjem smatra najprej poštenega slovečka za sposobnega, da za denar izda ne samo svoje prepričanje, svojo čast, svojo preteklost, ampak tudi svoje politične prijatelje in da se poniža na stopnjo plačanega ovaduha. Taka politika je brez morale in brez časti, nedostojna človeka, ki se še zaveča, da je človek in ne avtomat.

Toda nemoralnost komunistične politike se razgalja celo takrat, ko se komunizem navidez poteguje za narodnostne ideale in pravice ter ga obrambo naše narodne posesti. Debeli napisi, bobneče besede, do skrajnosti stopnjevano ogorčenje nad sovražniki Slovencev, v bistvu pa gre komunistom njihovega časopisja v prvi in glavni vrsti za ligo poštenih lahkovernih slovenskih duš v razne kriptokomunistične demokratske Ljudske in Osvobodilne fronte.

Ko se tržaški Slovenci borimo za življenje in smrt, da ohranimo svoje večstoletne postojanke ob severnem Jadranu, ponuja titovska državna Jugoslavija svetovno mesto Trst Italiji za ubogo in siromašno šo BI.

Ko je nemška socialno-demokratska stranka, ki vlada na Koroskem, sklenila in predlagala, naj se na skoro polovici slovenskega-nemškega koroskega dvojezičnega ozemlja popolnoma odpravi slovenski jezik na 35 šolah, ko ni ta socialdemokratska vlada od dvajsetih slovenskih učiteljev, ki so lučni hvalili študije na celovškem učiteljskem inštitutu, niti enega nastavila, je titokomunistična Demokratska fronta na Koroskem na občinskem zboru 9. avgusta letos oglasno sklenila, da bo na bližnjih občinskih volitvah na Koroskem, ki bodo marca letos, sodelovala z nemško-socialistično stranko, kakor je to storila že pri lankih državnozbornih volitvah. Taka titovska politika je zlasti za koroske Slovence politika grobokopov zamejskih Slovencev! Tu naj se ogledujejo vsi ki niso še spoznali, kaj se za raznim »frontami« skrivata!

To vse je napovedal že aprila lani Branko Babič, ko je dejal, naj se zamejski Slovenci brez razlike naslonijo na drugorodne levčarske stranke in svojih državah!

Taka je politična morala komunistov sprito borbe za obetavek zamejskih Slovencev — politična in moralna!

Avstrija in Trst - sovjetski adut? Razkrinkana propaganda

Kaže, da bodo Sovjeti v Berlinu za svoja popuščenja v avstrijskem vprašanju zahtevali zahodna popuščenja v važnejšem nemškem vprašanju

Ali so Sovjeti v resnici pripravljani s skupnimi napori zmanjšati napetosti v svetu in kakšno ceno postavljajo za takšno morebitnost, je velika uganka za ves svet.

Gotovo je, da si Sovjeti od berlinskih zasiedanj nekaj stvarnega tudi obetajo, pa četudi bi to bil zgolj propagandni uspeh.

Vse izgleda tako, da nobeno od številnih odprtih vprašanj svetovne politike ni za Sovjete tako privlačno, kakor je to avstrijski problem. Dejansko je avstrijska državna pogodba že skoraj v celoti pripravljena in le še malenkostni napori so potrebni za njen končni blagoslov. Verjetno je, da bi tudi ti zadnji napori zahtevali od Sovjetov komaj kako omembe vredno žrtve. S stališča Sovjetske zveze gledano so v zadnjem letu napetosti v Podonavju znatno popustile. Spominimo se samo zopetne vzpostavitev svobodnega prometa po »rdeči« Donavi, to je po njenem toku od Avstrije preko Madžarske in Jugoslavije vse do Zeleznih vrat, ukinitve zapore vse do Črnege morja pa napovedujejo že za bližnjo bodočnost.

Mnogi znaki kažejo, da bodo Sovjeti v Berlinu za svoja popuščenja v avstrijskem vprašanju zahtevali zahodna popuščenja v mnogo važnejšem nemškem vprašanju. Nemažno pozornost vzbujajo okoliščine, da se je Moskva tako nenadoma odločila za neomejena svetovanja glede Avstrije. Prav tako je Kremelj pozitivno odgovoril na poziv avstrijske zvezne vlade, da bi čimprej prišlo do sklenitve državne pogodbe. V tej zvezi postaja zanimivo tudi vprašanje STO-ja, ki so ga Sovjeti do sedaj dosledno vezali z avstrijsko državno pogodbo. Res je, da so uradni moskovski glasovi o tej povezavi v zadnjem času nekoliko utihnili, vendar kažejo aktivnosti tržaške komunistične partije v prilogi stvaritve STO-ja, da ta povezava v Kremlju še ni odšla v pozabo.

Na drugi strani verjetno ni zgolj slučaj, da sta moskovska »Pravda« in »Izvestija« dober teden dni pred otvoritvijo berlinske konference iznašala grožnje proti neki novi priključitvi Avstrije k Nemčiji. Oba sovjetska dnevnika nista sama očitoma bonnski vladi in Američanom, da poskušajo iz avstrijskega ozemlja ustvariti nekako salpsko trdnjavo, pač pa sta oba sumnila dila prve in druge, da podpirajo v Avstriji določene gospodujoče kroge ki so za priključitev Avstrije k Nemčiji. Po številnih izkušnjah s kremeljsko resnico tem natečenjem sicer nihče ne veruje, vendar jih širijo z določenim namenom. Morda prav s tem pripravljajo morebitni »NE« v Berlinu.

Morda pa imajo ta sovjetska

odkrievanja še kako drugo osnovo. V zadnjih letih so iz Moskve pogostokrat neuradno obravnavali vprašanje nevtiralizacije Avstrije. Po sovjetskih zahtevah bi morale nevtiralnost Avstrije zajamčiti zahodne sile. Tako je moskovska propaganda intonirala svoja razmotrivanja o avstrijskem vprašanju s kriticno: najprej nevtiralnostna izjava in šele potem državna pogodba. »Pravda« je že pred časom odkrivala sovjetsko politiko o vprašanju avstrijske mirovne pogodbe in pri tem poudarila, da se Sovjetska zveza ne strinja s čl. 4 osnutka državne pogodbe, ki jasno prepoveduje priključitev Avstrije k Nemčiji, kakor tudi k vsaki napačni zvezi. Zelo verjetno je, da Sovjeti svojo zahtevo po avstrijski nevtiralnosti napihujejo prav zato, da bi našli nove zapreke pri obravnavanju nemškega vprašanja. Vsekakor je Sovjetom mnogo več na neki nemški nevtiralnosti, kot na avstrijski.

Verjetno je, da bi pri tem s po-

nosom kazali zahodnim silam in zlasti Franciji, kako koristna in idilična je avstrijska nevtiralnost in kako lepo bi bilo, če bi tudi Nemčija to nevtiralnost posnemala. Tako bi bila Atlantska zveza pokopana.

Tako Avstrijem kakor nam Tržačanom pa ni posebno lahko pri srcu ob misli, da smo eni in drugi adut v sovjetski igri proti zahodnim silam. Vsem nam je tudi v zavesti v kako neprijeten položaj bi Sovjeti spravili Američane, če bi avstrijsko državno pogodbo odobrili s sprejemljivimi pogoji, pri tem pa zahtevali določene protislužbe pri obravnavanju nemškega vprašanja, ki bi jih Američani ne mogli sprejeti. Ne sam pri Avstrijih in Tržčanin bi v takem primeru Sovjeti dosegli velike propagandistične uspehe in pognali Američane na obrambne položaje, pač pa bi to vplivalo verjetno tudi na nekatere druge zahodnoevropske države. Prav zaradi tega so tako avstrijska kakor tržaška pričakovanja o poteku berlinske konference pomešana z optimizmom in neugodnim obnemom.

Na seji tržaškega mestnega sveta od 29. januarja je obč. svetovalec dr. J. Agneletto naslovil na župana Bartolija in odbornika za šolstvo, prof. Sciolisa, interpelacijo zaradi lažne propagande proti slovenskemu šolskemu posloplju pri Sv. Ivanu. Naglasil je, da gotovo časopisje s potvorjenimi podatki o številu učilnic in o številu učencev seje sovraštvo med slovensko in laško prebivalstvo in nadaljuje ogabno propagando proti izročilju novega posloplja pri Sv. Ivanu slovenskim zavodom. Neki list je trdil, da imajo Slovenci v svetoivanški šoli 24 učilnic za 150 učencev, s čimer je enostavno varal Italijansko javnost. Kajti v novi šoli pri Sv. Ivanu je 5 učnih zavodov, od otroškega vrta, ljudske šole, trgovske strokovne šole, trgovske akademije do učiteljskega, s 650 učenci, ne pa s 150, kakor je oni list zlonamerno pisal. Zato je dr. Agneletto apeliral na prof. Sciolisa kot šolskega referenta, naj javno izjavi in pove, ali je v novem posloplju pri Sv. Ivanu 650 slovenskih učencev ali samo 150.

Prof. Sciolis je izjavil, da je on že enkrat objavil statistiko in da k oni uradni statistiki nima več ničesar dodati. Dodal pa je, da je oni list pisal o slovenskih ljudsko-

šolskih učencev pri Sv. Ivanu, ki jih je okrog 150.

Župan Bartoli je posegel v debato in izjavil, da je oni članek govoril o ljudskošolskem vprašanju pri Sv. Ivanu, kjer je 150 slovenskih in okrog 800 italijanskih otrok in da s tem ni hotel sejati sovraštva med prebivalstvom. Sicer pa, je dejal, 506 družinskih očetov je protestiralo proti dodelitvi novega posloplja slovenskim šolam, ter da se je italijanskim šolam storila krivica, ki se bo že popravilo!

Dr. Agneletto je vstal in izjavil, da danes ne gre za razloge, zaradi katerih je bilo novo posloplje izročeno slovenskim šolam, o tem se je zadnjic razpravljalo; ampak zato, da se v tej zbornici javno pred vsoto tržaško javnostjo pribije dejstvo, da so v Trstu časopisi, ki potrjujejo resnico in krivo poročajo tržaškemu prebivalstvu, da imajo Slovenci 24 učilnic za 150 učencev; medtem ko je res, da je v vsem posloplju 5 slovenskih zavodov s 650 učenci. Tako se umetno s krivimi podatki hujska italijansko prebivalstvo proti slovenskemu.

Kam vodi taka propaganda?

Značilno za narodnostno strpnost in nepristransko gospodov v tržaškem mestnem odboru je dejstvo, da skušajo opravičevati pisanje onega lista, ki je s potvorjenimi številkami tako očitno hujskal proti slovenskim šolam. Trditve o protežiranju slovenskih šol na škodo italijanskih, ki smo jo večkrat slišali v tržaškem mestnem svetu, je tako neresna, da more biti plod le od soviznima zastrupljenih bolnih možganov.

S tako politiko delajo gospodje, od občinske uprave, ki hočejo biti v Trstu neki eksponenti Rima, za Italijo slabo reklamo.

Sporočilo ZVU

»Spricho polemike v tržaškem občinskem svetu in v nekaterih tržaških časopisih o dodelitvi novega šolskega posloplja pri Sv. Ivanu v uporabo slovenskim dijakom, je urad za obveščanje javnosti pri ZVU pooblaščen sporočiti, da je bilo denarno nakazilo za sezidanje novega šolskega posloplja pri Sv. Ivanu nakazano že v proračunu drugega šestmesečja 1950. leta. To nakazilo je bilo določeno izrecno za šolske potrebe slovenskega prebivalstva in tržaški župan je bil o tem obveščen s pismom Višjega šolskega nadzorništvaz dne 5. decembra 1950. leta.«

ITALIJANSKA KRIZA

Ce je padec Pellove vlade še vedno predmet ugibanj — nekateri ga pripisujejo vse večjemu nezadovoljstvu socialnega krila demokristjanov, drugi zopet potrebi, da bi s to ostavko prikriji italijanski uspeh v tržaškem vprašanju — pomenja padec Fanfanije vlade še večjo zagonetno Italijanskega političnega dogajanja.

Pella so očitali, da se je povezal z monarhisti in mislnovci ter da je s tem svoji vladi dal izrazito nezadonjski značaj. Toda Pella je imel s tem svojim naadnjaštvom za seboj vendarle parlamentarno večino, medtem ko Fanfani s svojim nedemagoškim programom, v katerem so socialne obljube imele vendarle levji delež, ni mogel zavladati. Vendarle levji delež, ni mogel zavladati. Vendarle levji delež, ni mogel zavladati.

V samih katoliških krogih so zadnje čase ostro kritizirali socialni program demokristjanov in celo Vatikan ni kril svojega negodovanja zaradi nekaterih izpadov skrajnežev. Olivetti, naslovnik znane podjetja pisalnih strojev, je pa začel organizirati protimarksiistično socialno grupacijo in njegovi pristajali trde, da si je za svoje gibanje pridobil mnogo ljudi, ki so bili nekdo pristajali demokristjanov.

To je očitni znak, da so demokristjani mnogo objubliali, izpolnili pa veliko premalo. Do takih opaznanj in zaključkov so prišli celo v demokristjanskih vrstah ter je zaradi nasprotij med raznimi demokristjanskimi skupinami in smermi zastopanih v parlamentu, nastal videz, kot da v parlamentu ne nastopa ena, marveč cela vrsta katoliških strank, čeprav vse pod demokristjanskim naslovom.

Teško je ugantiti, kaj vse se bo iz tega izcimilo, vendar je pa jasno, da bodo prej ali slej prisiljeni, da bodo oni kot republikanci začeli voditi monarhistično politiko, če bi se odločili za kapitalizacijo pred socialisti, pri čemer jih pa pomik na levo more spraviti ne le v naročje Saragata in Romite, ampak celo usode Nennija.

Toda naj o samih demokristjanov in s tem italijanskega javnega življenja odločajo monarhisti s mislnovci ali saragatovci z Nemčijevimi-socialisti, skupna lastnost tem levitarjem in desnitarjem je nasprotovanje obvezam Atlantske zveze in težnja, da bi se izvršitev Atlantske zveze povežala z vršetvijo tržaškega vprašanja. Če hočemo biti pa čisto jasni, naj se demokristjani povežejo z desnitarji ali levitarji, v vsakem primeru bo ta povežava privedla do izraza nedvomno protiameriško težnjo. Če ima torej kdo razloga biti nezadovoljen zaradi spremembe italijanske politike, je to brez dvoma Washington. Kajti: naj se stvari obrnejo v enem ali drugem pravcu, v vsakem primeru bo razvoj prisilil gospo Claro Luce, da svoj nekoličko preveč naglašeni interes za italijansko usodo na svojem račun zabeleži kot občuten minus.

Toda na polju mednarodne politike smo doživeli še nekaj. Do večera so na francoski in italijanski strani naglaševali, da sta posarsko in tržaško vprašanje največji močnjaki za izvršitev Atlantske zveze. Sedaj so pa Sovjeti bolj ali manj prikrito dali razumeti, da sta prav posarsko in tržaško vprašanje v ožbihi, kakor ju postavljajo na francoski in italijanski strani, največja ovira za pomirjenje Evrope.

Zanimivo je, da so prav italijanski krogi črnogledno zrlili na Berlinsko konferenco. Motna vest jih je silila v to. Zda pa, ko je prišlo do neposrednih razgovorov med Dullesom in Molotovom in ko prihajala na dan, da je bil plod teh razgovorov nedvomno popuščenje vzhodno-zahodne napetosti, je vsa podoba, da bo italijansko izsiljevanje s Trstom izgubilo dosti na svojih močih. Ni dvoma, da si Američani ne bodo veliko premisljali, če bodo v tržaškem vprašanju proti določenim koristim raje popustili Sovjetom ali pa brez vsakega izgleda za kako korist Italiji. Kajti kakor koli že ocenjujemo Sovjete, na koncu koncev ne zahtevajo drugega kot izvršitev že sklenjene pogodbe, medtem ko zahtevajo Italijani njeno krilitev.

Toda ne zahtevajo le kršitve mirovne pogodbe po Ameriki, kar bi samo po sebi bilo nemoralno, mar-

več kršijo jo sistematično s tem, da vsiljujejo svoje stališče s terorističnimi podvigi na področju A. Naj se spomnimo le znanih kvinkonkialnih izredkov, ki jih sistematično organizirajo iz Italije ob popočni neudeleži tržaškega prebivalstva in tega, da s podporo hrvatskih separatistov ter z vzdrževanjem reški in dalmatinskih beguncev uganjajo svojo iredentistično propagando. Casopisa »Fiume« in »Rivista Dalmata« izpričujejata ta prizadevanja, ki jih poluradni krogi podpirajo. In prav tu prihaja do izraza čuden apel na Zahodno Evropo. Po tem stališču sta Reka in Dalmacija »antemurale Christianitatis«, predzidje krščanstva proti azijatskemu, to se pravi po njihovem slovenskemu boljševiskemu barbarstvu.

Oni se torej s kulturo boré proti nekulturi, za krščansko civilizacijo proti komunizmu in pri tem Italijo istovetijo s pobornikom kulture in civilizacije, nas pa, čeprav (Konec na 2. strani)

Zakaj nova preganjanja?

»Giornale di Trieste« se je v zadnjih dneh spet bavil z nami.

Spet je začel računati, koliko njegovih ljudi je nastradalo v septembru 1943 ter v aprilu in maju 1945.

Topot pa ni zaokrožil števila, kakor na primer dela, ko zaokrožuje od 320 tisoč na 600 tisoč številni padli v prvi svetovni vojni, pač pa navaja, da je bilo tedaj 4450 žrtve partizanskega terorja. Ne bomo ga tu spraševali, če so v tem številu zapopadeni sami Italijani, ali če so med njimi šteti tudi slovenski demokrate, ki so v oni dobi dali življenje za svoje prepričanje. Te žrtve je treba vsekakor obžalovati, vendar ne moremo mimo tega, da ne bi ugotovili, da je bilo vse to na žalost posledica stanja, ki so ga nam Italijani vsiljili, da je bilo vse to posledica italijanskega nespoštovanja človeških pravic glede nas. Oni se niso omeili samo na to, da so zagospodarili v tujih hišah, na zemlji, ki je naša že nad tisoč let, če že ne od namitaveka, ampak nas preganjali in izkoreninili vsak dan hujske, brez vsakršnega človeškega obzira.

Italijanski tisk nas je v onem času stalno napadal, nihovi uradni in neuradni zastopniki so imeli do nas samo izraze prezira in sovraštva.

Zato naj se danes ne čudijo, da so po tolikih krivicah doživeli zlom svoje nasilne vladavine v Istri in da so iz istih razlogov njihovi upi glede področja B danes manjši kot kdaj koli prej.

Toda ono, kar je pri vsem tem najbolj žalostno, je to, da jih je tupke prekršuje zadnjih deset let še niso iztrežile!

»Giornale di Trieste« nam pri-
»Sporočilo ZVU«

ra' italijanskega jezika v naših krajih pod Avstrijo.

On, oziroma njegov zgodovinar, pa nima niti pojma o tem, da je avstrijska absolutistična vlada pod Toskancem Francem I. načrtno širila uporabo italijanskega jezika v solah in uradih na škodo našega življ. Zaradi takega poitalijancovanja je stremela Napoleonova III. pod vlado maršala Marmonta in njegovimi nasledniki za tem, da pripomore k našemu književnemu prerodu. »Giornale di Trieste« vsega tega ne ve, sicer ne bi mogel zaključevati, da slovenski in srbohrvatski jezik v naših krajih tedaj nista bila književno tako razvita, da bi ju mogli tudi uradno uporabljati!

Da je Napoleon objavljajl uradna sporočila v naših krajih v slovensčini in hrvaščini, da sta oba jezika bila učna jezika v naših šolah tudi o tem »Giornale di Trieste« ne ve ničesar!

Zakaj bi ga torej spominjali, da je Primož Trubar, propovednik slovenskega protestantizma, bil kantor v stolnici svetega Justa v Trstu, in da so se tedaj zvoki slovenskih cerkvenih pesmi blagodejno zlegali pod starinskimi stolničnimi oboki? Zakaj bi ga se spominjali, da so še pred protestantizmom pisali naše listine in naše urbarje v slovensčini? Kar se pa hrvaščine tiče, zakaj bi ga morali pa spominjati na dejstvo, da prvi pravni spomenik stare hrvaščine, baška plošča z otoka Krka, izhaja že iz leta 1081, ko v Italiji sploh še niso govorili italijansčine?

O vseh teh stvarih »Giornale di Trieste« nima niti pojma, zato tudi ne more dojeti vse neumne praznizne svoje bahovitosti.

Kljub vsem tem žaljivim napadom organov italijanskega ireden-

VESTI Z GORIŠKEGA

S SEJE OBČINSKEGA SVETA V GORICI

To ni demokracija!

Bratužev protest na župana - Dr. Birsu za dvojezičnost v uradovanju

V torek 26. in soboto 30. januarja je zopet zasedal gorški občinski svet, da nadaljuje razpravo o proračunu za tekoče leto 1954.

Najprej je na torkovi seji župan dr. Bernardis prečital pismo, ki mu ga je poslal g. Bratuž in v katerem je protestiral proti krivičnemu odvzemu besede na občinski seji, ko je predlagal uvedbo deželne avtonomije s posebnim statutom, ki edina lahko reši mučno krizo brezposelnosti.

O stvari smo v »Demokraciji« poročali pretekli teden.

Župan je dejal, da se mu še nikoli ni pripetilo, da bi se kdo pritoževal zaradi njegovega ravnanja in zadržanja z občinskimi svetovalci na sejah. Izgovarjal se je tudi, da ni mislil g. Bratužu zanikati pravice do besede, le g. Bratuž je bil iz predmeta razprave, ki je bila na dnevnem redu, to je: nastop pri vladni s konkretnimi predlogi za rešitev gospodarske krize in visoke brezposelnosti na Gorškem.

Toda županove besede so na torkovi seji zvenele le kot laži-opravičilo pred energično upravičeno pritožbo slovenskega svetovalca, kateremu je bila odvzeta beseda, ker je jel razkrinkavati krivice sedanje gospodarske krize in visoke šramotne brezposelnosti. To so ti, ki so se leta 1947 podali v Rim, kjer so dosegli vsaj časovno odločitev izvedbe deželne avtonomije s posebnim statutom. To pa so našli storili, da bi mi Slovenci ne prišli do svojih jezikovnih pravic! S tem so seveda vrgli v brezposelnost trinajst tisoč delavcev in delavk, katerim bi posebna deželna avtonomija, s posebnimi visokimi finančnimi sredstvi, ki bi jih dežanski donášala, nudila delo in kruh!

In ker so prav v občinskem svetu in med demokratični krivični nastopi v Rimu proti posebni deželni avtonomiji, je pri Bratuževih števjanjih postajala njihova zadržana preveč očitna. Zato so besno lopnili po njemu tako, da mu je župan, zvesti sluga demokristjanov, vzel besedo! Gospod Bratuž pa je v svojih izjavah, kakor tudi v vsem svojem nastopu ostal stvarno v predmetu razprave. Le demokristjan dr. Cian, ki misli, da bo rešil krizo s slučajnimi pripomočki, se jezi, ko vidi, da ima

jo drugi boljše in učinkovitejše predloge glede tega.

Stodvajset milijonov primanjlkaja

Nato so občinski svetovalci nadaljevali z razpravljanjem o občinskem proračunu, katero pa so zaključili v soboto 30. januarja, ko so vsi glasovali za proračun, kot ga je občinski odbor predložil in ki predvideva 120 milijonov primanjlkaja! Le kominfornist Batti se je glasovanja vzdržal. Predno sta gg. dr. Birsu in Bratuž dala svoj glas, je prvi zahteval, naj na stavbe, kjer so slovenske šole, stavijo tablice z dvojezičnim napisom, kot jih je videti tudi na deželni in zadržanja z občinskimi svetovalci na sejah. Izgovarjal se je tudi, da ni mislil g. Bratužu zanikati pravice do besede, le g. Bratuž je bil iz predmeta razprave, ki je bila na dnevnem redu, to je: nastop pri vladni s konkretnimi predlogi za rešitev gospodarske krize in visoke brezposelnosti na Gorškem.

Nadalje je g. Bratuž predlagal, naj bi v občinski glasbeno šolo v novih prostorih v ulici Oberdan, v palači grofice Thura (kjer je nekoč prebival tudi Napoleon), sprejemali brezplačno vse posebno nadarjene otroke in da bi tudi prirejali brezplačne koncerte.

Svoj glas za proračun pa je dal tudi s priporočilom, naj predstojniki različnih občinskih uradov nadzorujejo uradnike in delavce, da se ne bodo ponavljale pritožbe niti glede ravnanja z občinstvom, niti glede točnosti in izvrševanju njihovih dolžnosti.

Nadalje je g. Bratuž tožil, da je žalostno dejstvo, da morajo še danes marsikateri gorški prebivalci uporabljati petrolejko, in prosil, naj županstvo vendar poskrbi, da bi električno luč dobili tudi v Grojnu, kar bo lahko koristilo tudi številnim občinam. Prejel je zagotovilo, da bo županstvo zadevo uredilo.

Potem je g. Bratuž predlagal, naj bi tudi v Gorici, kot so že storili v mestu Aquila, zgradili vodne bazene, ki bi v poletju služili kot kopališča. Dejal je tudi, da bi že bil čas, da bi v mestnem kopaljšču

popravili prho, ki že precej časa ne deluje.

Na vsa ta priporočila je tudi g. Bratuž prejel zagotovila, da jih bodo upoštevali.

Monarhist pa je na seji, sklicujoč se na objavo v listu »L'Avvenire d'Italia« od 23. januarja t. l., obsodil slovenske liste kot komunistična glasila in duhu protitalijanstva. Pritožil se je tudi, da slovenski duhovniki ne nudijo verske pomoči italijanskim vernikom! Proti Pedroniju je g. Bratuž nastopil s prikazom lažne slike »L'Avvenire d'Italia«, ki trdi, da sta tudi »Demokracija« in »Katoški glas« titovski glasili. Kar se pa slovenskih duhovnikov tiče, je g. Bratuž dejal, da komu naj nudijo versko pomoč, morda zidu v cerkvi, ko vendar ne vidijo »cerkvi nobenega italijanskega vernika! Sicer pa očitke pače le na italijansko duhovščino, ki slovenskim vernikom ne nudi take pomoči v slovenščini. Videli bomo, je dejal g. Bratuž, ali bodo v cerkvi istrskih izseljencev na Rojseh pridržali tudi slovenski za slovenske vernike!.

Popoldne pa so ognjesaci bili klicani na pomoč v Trst, kamor so poslali en oddelek s polno opremo.

Vreme se je popoldne nekoliko ublažilo in burja je skoro prenehala.

Tako hude zime, kot je letos, ne pomnimo že dolga časa, in sicer od 1929. leta.

Huda zima pritiska

Višek zimskega hudourja smo na Gorškem dosegli v torek 2. t. m., ko je brzina burje dosegla 100 km na uro, termometer pa je dosegel 10 stopinj pod ničlo. Soča in Vipava sta ob bregovih močno zledeneli. Vlaki so prihajali in odhajali s precejšnjo zamudo, ognjesaci pa so morali nuditi svojo pomoč na več krajih mesta, kjer so nastali požari ali druge nevarnosti.

Počil je tudi vodovod, ki nudi vodo iz Jugoslavije, zaradi česar mesto prejema sedaj vodo iz Soče. Počil je tudi vodovod na Kostanjevici, v Jugoslaviji, in voda je poplavila kleti raznih hiš ostran meje.

Vreme se je popoldne nekoliko ublažilo in burja je skoro prenehala.

Tako hude zime, kot je letos, ne pomnimo že dolga časa, in sicer od 1929. leta.

Ali si že poravnal naročnino?

GOSPODARSTVO

NOVI NASADI

Za nove nasade trt ali drevia moramo zemljo v zimskem času primerno globoko prekopati. Globina mora biti legi primerna in po vrsti nasada. Za trte moramo kopaliti bolj globoko kakor za sadno drevje. Splet v strmih legah bomo kopaliti globlje kakor v ravnini; iz enostavnega razloga, ker v strmih legah zemljo dež izpira.

Primerna globina bi bila: za trte v strmih legah najmanj 1,20 m; v ravnini legah pa 70-80 cm; za sadno drevje bomo pa lahko kopaliti kakih 20 cm bolj plitvo.

Pri tem globinskem kopanju moramo paziti, da vrhno plast zemlje podkopljemo na dno. Na ta način uničimo plevel, ki raste v vrhnjih plasteh.

V ravnini in tudi v manj strmih legah lahko orjemo s traktorjem, ki orje v globino do 80 cm. Pri tem oranju moramo paziti, da orat ne orje preširokih brazd, ker se z ožjo brazdo zemlja bolj zdrebi.

Za nov nasad prekopano ali preorano zemljo pustimo sedaj, da jo led razkroji, in bomo začeli s saditvijo, brž ko bo vreme milejše, to je bolj toplo, kar bo lahko že v februarju.

Pred saditvijo je eno najvažnejših del izravnavanje površine, tako da ne bodo ostale jame, kjer bi se nabirala voda. Vemo namreč, da — kjer leži voda — vsako drevo slabo uspeva in celo izumrje zaradi segnitja korenin. Poleg tega pa se na takih mestih kaj rada razvija peronospora ali na sadnem drevju glitavost.

Ko smo površino dobro izravnali, bomo začrtali nasad na ta način, da odmerimo razdaljo vrst ene od druge in v vrstah razdaljo posameznih dreves. Za trte je primerna razdalja 2,20-2,30 m vrsta od vrste in 1,20-2,20 trta od trte.

Razdalja trt je odvisna od vrste trte, n. pr. rebulo in laški riling bomo sadili 1,20-1,50 m; močno rastoče trte, kakor »Tokay«, »Sautvignane«, razne vrste namiznega grozdja bomo sadili v razdalji 2-2,20 m.

Te slednje vrste trt vzgojimo po tako imenovanem načinu »Sylvosa«, to se pravi, da trto v višini približno 1,20 m upognemo na dve strani, to je desno in levo ob žici. Na teh obronkih pustimo potem rodne poganjke, »glave«, le-te upogibamo navzdol, nekoliko poševno, na spodaj nategnjeno žico.

Razdalja sadnega drevja je zopet različna za razne sadne vrste.

Tako bomo n. pr. bruske sadili v razdalji 4-5 m drugo od druge v obliki trikota; jablane 6-8 m razdalje; češnje 8-10 m razdalje; marelice 6-8 m razdalje; češplje 5-7 m razdalje; hruške, cepljene na divjak 5-6 m, cepljene na kutno pa 3 za 4 m, če jih bomo vzgajali v obliki piramide, in 2 za 3 m, če jih bomo vzgajali v obliki špalirja.

Pri zasaditvi trt in vsega sadnega drevja moramo posebno pazljivo posvetiti, poleg prvotrstnih sadik, tudi gnojilvi. Za gnojenje bi morali imeti na razpolago mešanec (kompost) ali vsaj dobro razkrojen gnoj, v nobenem primeru pa ne smemo gnojiti s svežim gnojem ker bi rastlinam več škodovalo kot koristilo.

Pri zasaditvi moramo paziti, da dreves ne zasadiamo globlje, kakor je rastle v drevesnici, nikdar pa ne smemo saditi trtnih cepljenk globlje od cepljene mesta.

CRNA MALOBARVNA VINA

Zaradi vremenskih prilik smo v lanslem letu bila vina rjaba. Na hlevi, tako da imamo namesto črnih bolj svetla vina, ki se malo ali nič ne jemlje. Komur je na tem, da bi takim vinom dal barvo in tipično puzanje črnih vin, more dodati na vsakih 100 l vina po 1-2 l tekočine: »Mocissimo Marscalchis«. Tekočino dodamo v že pretočeno vino. Postopek je enostaven: tekočino vlijemo v sod in vino dobro premešamo. Kar se mogoče tiče, lahko napravimo prej poskus v majhni količini.

LETOŠNJA BELA VINA

Letošnja bela vina so v mnogih primerih nekam prazna. To je vzrok preobilnega deževja in premalo toplote. Nedostatku odpornosti s tem, da pretočenemu vinu, ki ga mislimo delj časa ohraniti, dodamo 60-80 gr vinske kisline in 2 kocki »Conservatore Marscalchis« ali »Enososine« na 100 l vina. Če pa mislimo vino takoj prodati, dodamo na 100 l po 30-40 gr citronove kisline in po 1 kocko »Enososine« ali »Conservatore Marscalchis«.

S tem pripomočkom damo vino bolj okus in se isto tudi hitreje sešči.

Posledica mraza za našo živino

Mraz sam na sebi ne škoduje naši živini, razen v izjemnih primerih, ko tako močno pritiska, da se žival ne more rešiti in zmrzne. Toda to so res izjemni primeri. Na splošno je za mraz vseeno škodljiv, kot za ljudi, tako za živali, ker nekako pripravi teren za razna mikroskopska bitja ki so sicer organizmu neškodljiva, ker zdravemu normalnemu organizmu niso kos. Če je pa organizem izpostavljen za daljši ali krajši čas tudi lažjemu premerzavanju, tedaj postane manj odporen in imajo živali mikroorganizmi, ki mrgolijo po živalskem organizmu, priliko, da ga napadejo in zasedejo. In bolezen nastopi.

To je navaden postopek prehlada in raznih vnetij, zlasti dihalnih organov. Ti se vnamejo ne samo, kadar jih mraz neposredno pritiska, pač pa lahko tudi kadar mraz deluje na ostale dele telesa.

Pri navadnem prehladu je vnetna nosna sluzina, včasih tudi ori, kar je največkrat neposredna posledica premerzavanja tega dela telesa. Če mraz deluje globlje in doseže grlo, se to vname in imamo angino. Če gremo še globlje, dobimo lahko bronhitis in pljučnico.

Te bolezni so zlasti nevarne pri konju. Tudi ostale domače živali kaj rade obolijo na omenjenih boleznih, a na splošno jih laže prebolijo kot konji.

Nevarni so zlasti kakr mrzli prepihi. Pred neposrednim mrazom se živalski organizem še kar uspešno brani, seveda če le predolge ne traja. Zato so pa tembolj nevarna razna navidezna brezpomembna premerzavanja, kakor tudi pušanje potne živali na odprtem zraku, ne da bi jo prej dobro obrisali, in napajanje z mrzlo vodo, kadar je žival še razgreta od dela ali hoje.

ZAKON O VOJNI ŠKODI

Rok za prijavo škode poteče 14. aprila

Zakon o vojni škodi, št. 868 od 27. decembra 1953, je prinesla posebna izdaja uradnega lista (»Gazzetta Ufficiale«) od 31. decembra 1953. V zakonu pa ni rešeno, kdaj ta stopi v veljavo! To prihaja v poštev določilo člena 73 ustave, ki pravi, da zakoni stopijo v veljavo petnajsti dan po njihovi objavi v uradnem listu, če ne vsebujejo drugega določila.

Če ker člen tega zakona o vojni škodi predpisuje, da se prijave škode smejo predložiti tudi v naslednem roku 90 dni potem, ko stopi zakon v veljavo (15. januarja 1954), pomeni, da se nove prijave škode morejo predložiti najkasneje še do 14. aprila 1954.

Posebne ugodnosti za obnovo stanovanj

Posebne višje odstotke prispevkov določa ta novi zakon o vojni škodi tistim, ki si hočejo obnoviti stanovanjsko hišo.

Prispevki za že obnovljene objekte

Zakon predpisuje, da imajo pravico do nekoga prispevka tudi tisti oškodovanci, ki so si objekte sami že obnovili, s pogojem, da prispevke zaprosijo v roku 180 dni od dneva, ko je zakon stopil v veljavo, in s pogojem tudi, da so prijavo škode predložili, predno so obnavljanje začeli.

Odškodnina in prispevki za škodo, ki je nastala na odstopljenem ozemlju, na Tržaškem in v Albaniji

Člen 51 zakona o vojni škodi določa, da se škoda na odstopljenem ozemlju, na Svobodnem tržaškem ozemlju in v Albaniji ocenjuje, kar se tiče določitve odškodnine, po vrednosti objektov na dan 30. junija 1943 in pomnoži s petnajstim.

Kdor pa namesto odškodnine zahteva prispevek, velja, kar se tiče ugotovitve stroškov za obnovo objekta, pravilo, ki smo ga v prejšnjem številku »Demokracije« navedli. Vendar se prispevek priznava le pod pogojem, da se objekti obnovijo na sedanjem ozemlju Italije! Imajo pa ti oškodovanci pravico prositi za dovoljenje, da lahko prispevek založijo v nakup ali zgraditev drugačnih objektov, kot so bili poškodovani, odnosno da denar iz prispevka lahko založijo v drugačen obrač.

Le za Svobodno tržaško ozemlje, za Libijo, Eritrejo in tisti del Somalije, ki jo Italija upravlja, je dovoljeno objekte obnoviti v kraju, kjer je škoda nastala.

Do dveh milijonov škode dobijo oškodovanci izplačano odškodnino ali prispevek v enem samem obroku; škodo od dveh do petih milijonov pa v šestih šestmesečnih obrokih; škodo od petih do desetih milijonov v desetih šestmesečnih obrokih; od desetih do petindvajsetih milijonov v petnajstih šestmesečnih obrokih; nad petindvajsetih milijonov v šestih šestmesečnih obrokih.

IZ SLOVENIJE

DELAJSKI SVETI

V rudniku kaolina v Črni so oblasti razpustile delavski svet in upravni odbor ter določile, da se v teku dveh mesecev izvolijo novi delavski svet, v kolektivu so pa uvedli časovno prisilno upravo.

Vse to, ker so se delavci skoro stoodstojno postavili na stran direktorja in zahtevali, da ostane še naprej na svojem odgovornem mestu. Oblastem se je pa direktor zamermal, ker ni bil pravilno usmerjen.

PRESKRBA MESA V LJUBLJANI

Vprašanje mesa in mesnih proizvodov postaja vedno bolj pereče

ITALIJANSKA KRIZA

(Konec s 1. strani)

Alismo komunisti, poborniki nekulture in komunizma.

Ce pa dobro premostrimo jedro stvar vidimo, da je prav Italija, če naj sodimo po govoru samega Fanfanija, v največji nevarnosti, kajti komunizem preti, da bo brez revolucije in po legalni poti prišel do parlamentarne vešine, medtem ko je Jugoslavija zaradi protikomunistične orientacije Italije in zaradi njene iredentistične napadalnosti v največji nevarnosti, da bo obkoljena in osamljena nasproti Sovjetom in zato prisiljena, da se z njimi pogaja.

Zelo udobna stvar je govoriti o barbarstvu Slovanov. Ce pa opazimo in ugotovimo, da je odstotek Italijanov, ki se priklanja temu slovanskemu barbarstvu Sovjetov, iz dneva v dan večji, in to prav iz temu barbarstvu, ki ga nacionalistični Italijani tako velikodušno hočejo podklati nam, prezirajoč svoje domače nevolje in težave, potem ta očitke zveni res nekak budno.

v Ljubljani. Pred kratkim se je sestala posebna komisija, da bi lo vprašanje preučila. Ugotovili so, da je cena previsoka in zato Ljubljancem ne morejo kupovati mesa več kot enkrat na teden. Prepoznata obolenja, zlasti jeter, dokazujejo da je veliko mesnih izdelkov pokvarjenih, kar priča, da so higienski predpisi v mesnih predelovalnicah povsem zanemarjeni. V preminogih mesnicah ni ne hladilnikov, niti tekoče vode!

V KOBARIDU MLEKARSKI OBRAT

V Kobaridu so začeli graditi veliki mlekarski obrat z zmogljivostjo predelave 25 tisoč litrov mleka na dan.

To je bilo nujno potrebno za cenen in dobro predelavo mleka, ki je za Tolminko glavni vir dohodkov. Saj predelajo okrog 12 milijonov litrov mleka na leto in mlečne izdelke izvažajo v industrijske kraje.

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu priredi na pustni četrtek, 25. februarja ob 21. uri

III. Slovanski ples

v veliki dvorani sredi mesta

VSTOP IZKljučno PROTI POVABILU, KI GA LAHKO DVIGNETE NA SEDEZU DRUŠTVA V MACHIAVELLIJEVI ULICI 22-II., TELEFON 36275

Vsakovrstno pohištvo: **Tovarna pohištva Tel. 32**

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVSEI VSAKO DELO — POROSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMAČA TVRDKA

PRINČIČ KRMIN Gormons - prov. Gorizia

Prvi poklon slovenski umetnosti

Spomin na 35-letnico smrti Ivana Cankarja

Tisto leto je Ljubljana pozabila na jesen. Ljudje so imeli dovolj drugih misli, ni bilo časa misliti še na vreme. Prva svetovna vojna se je blizala koncu. Kljub pomanjkanju je prevzelo vso Ljubljano neko veselje in svečano razpoloženje. Svoj višek je doseglo 23. oktobra 1918, ko je Ljubljana dala duška svojemu razpoloženju ob dejstvu, da se je Slovenec otresel avstrijskega jarma.

Ko je prvo navdušenje minilo, se je pa Ljubljana znašla že v ad-ventu.

Pred Splošno bolnišnico je iz voza cestne železnice izstopilo troje gospa v slovenskih narodnih nošah. Srednja od njih je bila narodna dama, gospa Franja Tavčarjeva, soproga tedanjega ljubljanskega župana, pisatelja in naprednega prvaka — dr. Ivana Tavčarja. Nesla je krasen slovenski šopek.

Stopile so preko pločnika proti vhodu v glavno poslopje. Delavci se nad vhomod smemali nemški napis: »ALLGEMEINE KRANKENHAUS«.

Škofi hodnik so prišle v bolnišnični drevored. Drevje je bilo go-ble, tla pa so bila posuta z mehkim suptim listjem. Dan je bil megljen. Pred velikim poslopjem so digne pogledale na številko in napis, nato pa vstopile.

Na hodniku so obstale, niso ve-tele, ha katero stran naj se obrne-jo. Močan vonj, ki je lasten bolnišničarjem, jim je silil v nos.

Škofi neka vrata je prišla umni-čenka.

»Sestra, nam morete povedati, kje leži Ivan Cankar?«

»Mislite obdanskega reveža Cankarja?«

Dame so se spogledale: Skozi steklena vrata jim je po-kazala posteljo.

Vatopile so in obstale pred po-steljo, na kateri je ležal obdinski tujec — Ivan Cankar.

Oči je imel zaprte. Morda je spal. Bolgi brki so mu neurejeni viseli preko ust, lasje so bili razmršeni. Bil je bled, oči pa je imel globoko udrtje. Izgledal je kot mrtvec.

Dame so vzbujale pozornost. Bolni-ki in obiskovalci so jih opazova-li. Dame so bile v zadregi. Spogleda-le so se in gledale v bolnika s so-čutjem pomešanim z ganotjem.

Mož se je počasi predramil in odprl oči. Gledal je nepremično. Morda je mislil, da je privid.

»Koga pa iščete, dame?« je vpra-sal s slabotnim glasom.

»Vas, Ivana Cankarja!« je dejala Tavčarjeva.

»Mene, čemu?«

»Prišle smo Vas obiskat. Izvede-le smo, da ste bolni in da ležite tu v bolnišnici.«

»Lepo, zelo lepo od vas.«

Počasi in s težavo se je dvignil. »In šopek smo Vam prinesle, slovenski šopek: rdeče nageljčke, rožmarin in roženkraut.«

Cankar se je nasmehnil.

»Kdo vas je pa poslal k meni, drage dame?«

»Pravzaprav nihče!«

»In šopek ste mi prinesle? Le čemu mi bo? Kaj naj z njim? Jaz bi rad kruha, ker sem lačen. Šopek je pa namenjen naši slovenski umetnosti. Rodil sem jo, to našo umetnost, v trpljenju in bolečinah, kakor je naš vse v trpljenju in bolečinah rodila naša slovenska ma-ti. In če ne bi rodila naše slovenske umetnosti — bi tudi tega šopka ne bilo. Zato je ta šopek namenjen naši slovenski umetnosti.«

Dame so ga zavzete poslušale.

Bolnik je pa nadaljeval počasi, skoraj zlogojče:

»Sam Bog vas mi je poslal na to mojo zadnjo uro. Kot v zadošče-nje za moj trud, moje trpljenje in mojo veliko ljubezen do naroda. Ta šopek je prvi in doslej edini

poklon slovenskega naroda — slovenski umetnosti.«

Prenahal je, da se je nekoliko oddahnil. Nato je nadaljeval:

»Ko vas gledam, drage dame, v lepih slovenskih narodnih nošah, se mi zdi, da se vsa Slovenija danes poklanja slovenski umetnosti.«

Kašelj ga je prekinil.

»Nisem vedel, zakaj nisem mogel umreti. Svoj narod sem ljubil skoraj do blaznosti, trpel sem zanj in sedaj bom zanj tudi umrl. Pri-čakoval sem od naroda samo eno prijazno besedo, samo en mišljaj, samo en znak, da me razume. Glejte, in danes vas je poslal sam Bog. Prišle ste slovenske dame v slovenskih narodnih nošah s slovenskim šopkom, da daste priznanje vpiro mene — slovenski umetnosti, kateri sem posvetil vse svoje življenje.«

Zopet je prenehal. Zbiral je zadnje moči za svoje zadnje besede, ki bi jih še rad povedal — slovenskemu narodu.

»Poglejte, drage dame, skozi okno v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

Obnemogel je omahnil v bližino v pusto jesen. Skozi megle se kakor v tencično zavito kaže sonce in sveti v to jesensko puščobo. Iz žalostnih dni naše zgodovine je kakor skozi megle in v tencično zaviti prišla svoboda. To pa ni samo rojstni dan Slovenije, to je tudi rojstni dan — slovenske umetnosti.«

nekaj. Jaz bom umrl. A umrl bom samo telesno. Telo je snov, ki je bila vseh stidredec let vse preveč neusmiljeno bicana in je sedaj ob-nemogla. Kot umetnik pa ne bom umrl nikoli. Zivel bom tako dolgo, dokler bo živel slovenski narod, ki se je včeraj rodil! Vsi, ki jim oo Bog dal, da bodo nadaljevali pot slovenske umetnosti, bodo šteli, kako je ljubil in koliko je pretrpel za slovenski narod in za slovensko umetnost, ki se je pisal — Ivan Cankar. Če se bo narod dokopal od tega, da bo raz-mel to, kar sem mu napisal, bo raz-umel tudi vso veliko ljubezen in isto veliko duševno trpljenje, ki sem ga jaz nosil v sebi vse svoje življenje in ga nosi in čuti vsak slovenski umetnik. — Umetnost je jedro, je srce, je duša vsakega na-roda. In kakršna je narodova du-ša, tak je tudi narod.«

Komaj slinilo je izgovoril te be-sede.

Nekoliko se je odpočil, potem pa zbral vse svoje moči in zaklical:

»Glejte, rodila se je svoboda, ro-dila se je Slovenija, rojena je slo-venska umetnost — jaz pa umiram. Škvala vam, drage dame. Veliko u-sluge ste napravile meni in moji umetnosti. Prvo priznanje ste ji izkazale. Sedaj bom lahko umrl.«

Omahnil je in zatihnil svoje trudi-ne oči. Nid več jih ni odprl. Danes so položile slovenski šopek poleg njega in se poslovile brez besede.

Naslednji dan je umrl.

Dva dni kasneje pa se je pomi-njala proti Svetemu Križu prepo-šta raket s truplom mola, ki je rodil slovensko umetnost. Na ra-keti pa je bil pritrjen slovenski šopek — prvi poklon slovenski u-metnosti.

Zdravko NOVAK

„Zasužnjeni duh“

O najnovejši knjigi poljskega intelektualca Czeslawa Milosza, »Zasužnjeni duha«, ki je izšla v londonski založbi »Secker et War-burg«, je pred nedavnim zapisal angleški kritik v tedniku »Time and Tide« sledečo sodbo:

»Oni, ki si med nami prizadeva-jo razložiti, kaj pomeni sovjetski komunizem za zahodno civilizaci-jo, se zelo radi zatekajo h konkretnim podobam, ki naj bi pojasnile to, kaj mislijo. Komunizem, pravi-mo, pomeni policijski teror, kon-centracijska taborišča in smrt. Po-meni trše delo, manj hrane in manj dobrin življenja ter množično preseljevanje ljudi. Pomeni preganjanje vere, državno nadzor-stvo nad tiskom, radjem in umet-niškim ustvarjanjem, ki je dovolje-no le v tesnih mejah, katere dolo-čujejo partijski voditelji. Toda če je vse to že res, čisto pozabljamo, da je najstarejše dejstvo komu-nizma nekaj manj otipljivega. To je njegovo strogo nadzorstvo nad duhom, najprej nad duhom tako imenovanih »intelektualcev in po njih nad celimi narodi... Prav tako kot je Milosz zapisal v svoji knjigi:

Ce stvar logično premisliš, ti po-stane jasno, da je intelektualni te-ror načelo, ki ga leninizem in sta-linizem ne moreta nikoli opustiti, pa četudi bi dosegla zmago po vsem svetu. Sovražnik sistema bi se utegnil vsak čas pojaviti kjer koli. Za edinega prijatelja velja komunistom človek, ki sprejema njihovo doktrino stokratno.

Delo »Zasužnjeni duha«, katerega avtor je bil rojen in vzgojen v Litvi, se v Varšavi boril proti naci-stom in leta 1951 preložil s komu-nizmom, je — tako pravi kritik — delo, ki najmočnejše razgalja življenje pod komunizmom. Ni la-hko niti posebno zabavno čtivo, je pa izrazito iskreno delo.«

PRED NOVO DIKTATURO enega moža v Sovjetski zvezi

Objavljamo četrti in zadnji članek Ferenc Nagya, ki je bil na čelu zadnje nekomunistične madžarske vlade.

V svojih treh prejšnjih člankih sem poudaril, da ogrožajo moč Sovjetske zveze tri nevarne okoliščine: polom njene kmetijske proiz-vodnje, polom komunistične ideolo-gije in odpor zaslužnih narodov.

Je pa še četrta skrb, ki lahko vsak trenutek povzroči najresnjejšo krizo sovjetskega režima. Stvar je v zvezi z zamenjavo diktature enega moža s kolektivnim vodstvom. Ze zdaj je jasno, da to »kolektivno vodstvo« ne bo dolgo trajalo in da bo svet v kratkem pričal radiklnih novih čistk in obnovitve diktature enega moža v Sovjetski zvezi sami, nato pa še v drugih deželah za železno zaveso.

Kako si pa lahko razlagamo no-vo napadalno politiko Moskve, če sije stvari tako in če se mora Moskva boriti s tolikimi težavami?

Spravljiva sovjetska politika, ki jo je vodila Moskva po Stalinovi smrti, je napravljala vtis slabotne države, ki jo pretresajo razne skrbi in motnje. Sedanje sovjetsko napadalno zdržanje pa naj bi napravilo vtis močne, samozavestne države. Ta sprememba sovjetske politike nas pa ne sme zapeljati. Nova sovjetska napadalna politika je skrbno preračunana na to, da bi preprečila vsako zmanjšanje med-narodne napetosti ali vsako trajno ureditev in razorožitev. Vendar je preračunana tudi tako, da ne more povzročiti nove svetovne vojne.

Mir in splošna razorožitev bi preprečila dosego končnega sovjetskega cilja — svetovnega komuni-

zma. Stvaren sporazum je treba zato preprečevati tako dolgo, kot je le mogoče. Vojno je treba preprečiti z vsemi sredstvi tudi zato, ker bi Sovjetska zveza ob sedanjih obožovitvi bila premagana. Moskva upa, da bo lahko nadaljevala hladno vojno še več let. Ta leta bi ji nudila čas za izvedbo njenih o-gromnih načrtov. Glavne poteze se hnačrtov so sledeče:

1) Izboljšanje in utrditve gospo-darskega sistema. Poljedelsko pri-delavo je treba povečati. Trgovino z Zahodno Evropo in prekomorski-mi deželami je treba postopoma razširiti. V Sovjetski zvezi in v podarmljenih državah je treba dvigniti življenjsko raven.

2) Komunizem se mora razširi-ti in prevzeti oblast v Aziji, pri čemur naj igra komunistična Kitajska vloga trojanskega konja. Tre-ba je pridobiti zaostale narode Azi-je, Indijo odvijati Zahodu, moč Kitajske je pa treba urediti kot vojaško rezervo za svetovni komu-nizem.

3) Med Združene države in nji-hove zaveznice je treba zabiti klin. Druge države morajo postati lju-bosumne na Ameriko. Združene države je treba obrniti kot sovraž-nice miru, evropske države hvaliti kot miroljubne dežele. Nemčijo pa proglasiti za najnevarnejšo zibelko napadalnega militarizma.

V E S T I S T R Ž A Š K E G A

Koristen glas

Svoječas je bivši italijanski ministrski predsednik, Parri, zavzel odločno stališče glede Trsta in napadel tedanjo Pellovo vlado in njene somišljenike v demokrščanskih, monarhističnih in novofašističnih vrstah, češ da s skrajnostnimi zahtevami o tržaški zadevi samo upropačajo italijanske koristi na tržaškem ozemlju. Parri se je hkrati zavaroval pred morebitnimi občiki popuščanja Jugoslaviji in jasno izjavil, da je za italijanske rešitve tržaške zadeve. Vendar sodi, da se je treba lotiti tržaškega vprašanja z veliko resnostjo in pripravljenostjo, priznati tržaškim Slovencev vse one pravice, ki jim jih današnji demokrščanski oblastniki s podporo raznih desničarskih nestrpnih kratko in odrekajo.

Zdaj pa je Parrijevu glas sledil iz Trsta ubran akord prav tako v obliki pisma, naslovljenega na rimski liberalni tednik »Il Mondo«.

Pismo so podpisali za Socialistično stranko Julijske krajine Aurilia Gruber-Benco, Alberto Bertli, Walter Rossi in Carlo Schiffer; za Italijansko republikansko stranko Carlo Glessi-Ferluga in Guido Mussofia; za Nennijevo Socialistično stranko pa Bruno Pincherle in Gino Pincherle.

Na pismu zasledimo nekaj imen, ki so v Trstu dobro znana. Ta so: Arduino Agnelli, Francesco Alzetta, Edoardo Bacchi, Giulio Cervani, Enzo Collotti, Guido Devescovi, Emanuele Flora, Galliano Fogar, Fernando Gandusio, Giuseppe Giustolisi, Silvio Luzzati, Fulvio Ongaro, Oberdan Pierandrea Armando Pittoni, Fabio Suadi in Nino Valeri.

Pismo ima naslednjo vsebino:

»Dragi ravnatelj,

popolnoma se strinjamo s pismom, ki ga je glede tržaškega vprašanja Ferruccio Parri naslovil na Vas in mi smo z njim tudi zedaj, kakor so bili z njim nekateri izmed nas v najbolj črnih letih antifašistične borbe, in drugi za čas odporniškega gibanja, ker so priznavali v njem eno izmed naj-

bolj visokih moralnih zavesti naše dežele.

Tudi mi mislimo — in ne od danes — da se ne more reševati tržaško vprašanje z demonstracijami po trgih, z retoriko na zborovanjih, z demagogijo desnice ali levice in tudi ne z žrtvovanjem plemenitih mladih življenj. Toda če se hoče doseči sprejemljiva rešitev za obe strani, je najboljša pot neposrednih pogajanj med Italijo in Jugoslavijo. Ne gre za določitev bolj ali manj umetne meje ne črte med obema državama (etnična črta, ki bi pustila na eni strani vse Italijane in na drugi vse Slovence, očitno ne obstoja), toda za vzpostavitev takih odnosov, ki bi zajamčili svobodno promet oseb in dobrin v Julijski krajini in predvsem naj bi se dala polna jamstva nacionalnim manjšinam z obeh strani.

Zagotovitev takšnih jamstev je naša prva dolžnost glede tistih Italijanov, ki prenašajo danes okrutnosti jugoslovanskega šovinizma in grenko plačujočo politiko fašizma ter bedasto govorico italijanske tiska. Ob dejanskih pogojih, ki so rezultat mirovne pogodbe, nobena teritorialna rešitev — tudi ne tista, ki v skladu z našimi načeli odgovarja volji našega prebivalstva, pa naj bo najbolj ugodna za nas — ne bo mogla ustvariti mirnega in znosnega položaja, če ne bo precizen paritetični statut, katerega določila bo nemogoče kršiti, zagotovil manjšinam, da ne bodo zatirane.

Nihče od nas si ne prikriva težav za izvršitev takšne naloge, niti kako je ta še težja zaradi različne državne strukture obeh držav. Toda težave poskusa ne smejo odvrtiti od vsakega poštenega napora za dosego sporazuma.

Zahtevamo od nove vlade naše države, da vzame v pretres tržaško vprašanje ne samo kot predmet notranje politike, temveč da ga reši v interesu jadranskega mesta, Italije, evropskega mira.

Dolgo časa smo pričakovali tak glas med tržaškimi Italijani. Saj drugače namreč zares ne gre. Živimo pomešani v velikem trgovskem

mestu, zato je skupna korist i Slovencev i Italijanov, da sodelujemo na osnovi mirnega in koristnega sožitja.

Zato pozdravljamo tehtne besede podpisnikov omenjenega pisma, v ruskem tedniku »Il Mondo«, in soglašamo z njegovim predlogom, da je treba najti možnost za izvajanje politike narodnostne strpnosti, ki naj zajame vse manjšinske pravice Slovencev pod zavezniško upravo in Italijanov pod jugoslovansko, ker to naj bi bil uvod za mirno sporazumevanje Jugoslavije in Italije o Trstu.

Vendar moramo poudariti, da priznanje in zaščita narodnostnih pravic ne sme biti noben uvod v sporazumevanje med našima sosedoma o delitvi našega ozemlja! Spoštovanje človeških in narodnostnih pravic pripadnikov obeh tu živčih narodnosti naj bo nujen uvod v izvajanje rešitve, ki jo zagovarjamo vsi pravi Tržačani, to je uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja!

Zavedamo se, da kaj takega ne moremo pričakovati od ljudi, ki propovedujejo svoj politični nauk na podlagi italijanske irendentistične opredelitve; priznavamo pa, da je njihov glas v duhu izjave rimskemu listu »Il Mondo« koristen za uvedbo znosnejših pogojev sožitja med Tržaškimi Slovencev in Italijani.

Če so podpisniki pisma vsaj nekaj doprinesli k temu, so zares napravili nekaj dobrega, kar bo imelo vidne posledice v našem javnem življenju morda že v bližnji bodočnosti.

Amnestija

Poveljnik cone je 27. januarja podpisal ukaz o amnestiji in odpustu kazni za določene kategorije oseb. Ukaz bo stopil v veljavo z dnem objave v prihodnji številki Uradnega lista.

Nov ravnatelj Javne čitalnice

Zavezniška vojaška uprava je poverila dr. Alvisu Barisonu z vodstvom Zavezniške čitalnice.

Novi ravnatelj bo vzdrževal in pospeševal stike in kulturne pobude med Zavezniško čitalnico in krajevnimi društvi, krožki in šolami. Dr. Barison bo nadalje deljen programu kulturnih izmenjav, zlasti z Združenimi državami, pri katerem vsako leto z zanimanjem sodelujejo študentje, diplomiranci univerze in člani svobodnih poklicev našega mesta.

Zasilna stanovanja

Conski poveljnik je odločil, da bo begunsko taborišče v Doberdobski ulici št. 8 na Opčinah čimprej izpraznjeno in dano na razpolago konsumu predsedniku za preureditev v zasilna stanovanja.

Povečanje denarnih kazni za cestno-prometne prekrške

Z Ukazom ZVU št. 2 so povečali denarne kazni za prekrške prepisov o cestnem prometu. Minimalni in maksimalni znesek kazni se poveča na štiridesetkratno prvotno višino.

NABREŽINSKO GOSPODARSTVO

Zasedanje občinskega sveta v Nabrežini se je nadaljevalo v torek 26. p. m. Prisotnih je bilo le 14 svetovalcev.

Po prečitjanju zapisnika je župan poročal, da je pri razgovoru, katerega je imel v nedeljo 17. januarja s knezom Thurn-Taxisom iz Devina, isti sporočil, da je določil v proslavo II. obletnice rojstva svojega sina dve nagradi. Prva v znesku 50 tisoč lir, naj se dodeli osebi, ki je pristojna v občini Devin-Nabrežina, in ki se je v svojem življenju posebno izkazala z dobrimi deli. V ta namen je župan pozval prisotne svetovalce, naj mu do sobote zjutraj javi svoje predloge. Druga nagrada, v znesku 100 tisoč lir, naj se na razdeli med družine otrok, ki so bili rojeni v naši občini v februarju leta 1952. Obe nagradi bodo razdelili prve dni februarja t. l. Pri tej priliki je župan sporočil, da je knez pristal na prošnjo občine, da bi odstopil primerno zemljišče za gradnjo nove šole v Sestljani.

Nato je odbornik Vižintin predložil svetovalcem dve prošnji za nakup občinskega zemljišča. Bogomil Zega iz Medjevasi je prošil za 500 kv. metrov juserskega zemljišča v Stivanu, kar mu je občinski svet odobril po 200 lir za kv. m. Alma Bruni iz Trsta je prošila za 877 kv. m juserskega zemljišča v Sestljani za gostilno »Pineta«, za katero je juserski komisar iz Vižovelj predlagal ceno po 250 lir za kv. meter. Občinski svet pa ni bil tega mnenja, ker je zemljišče na zelo lepi točki ter je zato na predlog svetovalca dr. Škerka odobril prodajo po ceni 1000 lir za kv. meter.

Nato je svetovalec dr. Škerk vprašal za več pojasnil, prvič glede medobčinskega zdravnika, naker mu je župan odgovoril, da je v tej zadevi že posredoval pri ZVU, nima pa še odgovora glede sprejema pri področnem poveljniku, kateremu mislijo trije prizadeti župani obrazložiti svoje stališče. Glede vprašanja o ponovnem pismu na ZVU v zadevi dvojezičnih napisov je župan izjavil, da bodo to čimprej odposlali.

Na vprašanje glede tajnice v industrijskem tečaju v Nabrežini je župan izjavil, da ni dolžnost občine, namestiti stalne tajnice za to šolo, ker ni vanjo vpisanih vsaj 100 učencev, kot predvideva zakon. Ker ta šola sicer doseže število 100 učencev, a to skupno s šolo v Sv. Križu, v posloplju bivše »Lege«, ki je pod upravo nabrežinskega ravnateljstva, a spada pod občino Trst, je občina začela pogajanja s tržaško občino, da bi tudi tržaška občina prispevala za vzdrževanje tajnice. Do končne rešitve prispeva naša občina začasni tajnici 6 tisoč lir mesečno za dve uri dela dnevno.

Prešli so nato na dnevni red, in sicer na nadaljevanje razprave o občinskem proračunu za leto 1954.

Odbornik Floridan je najprej vprašal svetovalce, kako so se odločili glede povška trošarina na električni tok. Ponovno je pojasnil

težak finančni položaj občine ter ponovno ugotovil, da bo predlagani povšek le malenkostno prizadel delavski sloj. V razpravo so posegli svetovalci Drago Legiša, Albin Škrk, Jože Kralj in Srečko Colja. Vsi so ugotovili, da je potrebno kaj napraviti za izboljšanje občinskih financ, a se v večini niso strinjali s predlogom odbornika Floridana. Slednjic je svetovalec Kralj predlagal, naj se ta trošarina povšila le za 1.10 lire, a svetovalec Colja za 2.10 lire, to je na 2 liri oziroma na 3 lire za Kwh. Po daljši razpravi je župan postavil najprej na glasovanje predlog odbornika Floridana za 4 lire na Kwh, a ta predlog je bil odbit z 8 proti 6 glasovom. Nato je postavil na glasovanje predlog svetovalca Kralja za 2 liri na Kwh; isti je bil sprejet z 8 proti 6 glasovom. Tako se bo trošarina na električni tok za razsvetljavo v nabrežinski občini povšila le za 1.10 lire, to je na 2 liri za Kwh, kar bo prineslo občini le pičlih 300 tisoč lir povška letno.

Za tem je odbornik Floridan predložil in pojasnil vse postavke izdatkov v proračunu, kar so svetovalci le površno poslušali.

Le svetovalec Colja je v daljšem govoru postavil predlog, naj bi občina postavila v proračun tudi znesek 300 tisoč lir za prispevek Narodni študijski knjižnici v Trstu, ki je za naš narod ogromnega pomena ter katere se poslužujejo v Trstu slovenski dijaki, profesorji, znanstveniki, časnikarji, duhovniki itd. Župan je takoj izjavil, da ni proti temu, da se postavka vnese v proračun, če je le to iz upravnih in zakonskih razlogov mogoče, vendar bi tu staval pogoj, da bi v upravo te res potrebne vsakršne knjižnice prišli tudi zastopniki ostalih političnih skupin v Trstu, ker le na ta način bo zagotovljeno, da bo knjižnica res služila vsemu slovenskemu narodu na Tržaškem, kakor je resnično tudi njen namen. Svetovalec Albin Škrk se je pridružil temu predlogu, o katerem pa svetovalec Colja ni hotel slišati ter se je izgovarjal, da o upravi on ne ve ničesar. Temu predlogu sta se pridružila tudi svetovalec Drago Legiša in Škrk, naker je bil predlog sprejet v smislu gornjih pogojev.

Končno je odbornik Floridan podal zaključne številke proračuna in sicer občinski proračun izkazuje dohodkov 34 milijonov 665.824 lir, izdatkov pa 72 milijonov 423 tisoč 303 lire, primanjkljaj pa 37 milijonov 757.479 lir. Zato bodo prošili ZVU, da bi ta primanjkljaj krila. Proračun so nato soglasno odobrili.

DAROV! V počastitev spomina dr. Frana Vesela daruje za SDD v Trstu slovenski oddelek AIS-a 7.000 lir.

PRILETNI VDOVEC iz okolice, s svojo hišo, išče sebi primerno žensko za ženitev. — Ponudbe polnim naslovom poslati na upravo lista pod oznako »Vdovec«.

SILOVITA BURJA

Od leta 1887 ne pojmi v Trstu tako silovite burje, kakor razsaja te dni!

Sunki burje so v noči od 1. na 2. februar dosegli hitrost 170 km na uro, temperatura pa je padla na 6.8 stopinj v Trstu, v okolici pa celo na 12 stopinj pod ničlo.

Burja v silovitem zaletu teh dni podira dimnike in lope, razkriva strehe in meče po zraku opeko in kamenje kakor poredni pobalin, ki se polgrava s fračo. Zrušila je celo mogočni dimnik pivovarne Dreher. Pri vsem tem k sreči ni bilo večjih nesreč. Zaenkrat se je le okrog 25 oseb moralo zateči v bolnišnico zdraviti s manjšimi poškodbami, v glavnem zaradi padcev.

Gasilci so imeli obilo dela i pri gašenju manjših požarov, ki jih je zanetila burja, i pri drugih reševalnih posegih, zlasti pri zavarovanju majajočih se prizidkov in dimnikov.

Solska oblastva so sklenila, da 2. in 3. februarja ni bilo pouka, če so tem zavaroval mladino pred srditim vremenom in morebitnimi nesrečami.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jaf
Tiska: tiskarna »Adriatic«, d. d. v Trstu

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

Mizarij!
Deske smrekove, macesnobe in trdi les, trame in parkete nudi najugodnejše
CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Sporočilo

Trgovina čevljev **Donda**

javlja svoji cenjeni klienteli, da se je začela

Običajna razprodaja z velikim popustom

kar pomeni znaten prihranek za kupca obutev vseh vrst in mer za moške, ženske in otroke

Donda

TRST - LARGO BARRIERA VECCIA

Tudi letos!

Zvesta svoji tradiciji poklanja tordka celoletno naročnino za radio osakomur, ki si nabavi pri nas radioaparati ali kateri koli drugi aparat iz naše zaloge

VELIKA IZBIRA RADIOAPARATOV
PRALNIC • HLADILNIKOV • APARATOV
ZA ČIŠČENJE PARKETOV IN VSRKAVANJE PRAHU TER ŠIVALNIH STROJEV

Nobenega povška pri cenah za prodajo na obroke

UNIVERSALTECNICA
CORSO SARIALBI N°4
VIA BELL'ISTRIA N°18

Resnica prodira v svet

(Konec s 3. strani)

to bilo zgolj kos ničvrednega papirja? Pri tem je gospod E. v vsakem oziru (najmanj) tako italijanski kot skleda špagetov: pod Mussolinijem je nosil črno srajco in njegov tast je bil kolonialni častnik v italijanski Eritreji; vendar sta gospod in gospa E. v prvi vrsti Tržačana.

Italijanski tisk Julijske krajine je priredil sprejem za tujе časnikarje, na katerem je bil prisotne tudi župan Bartoli. Neki italijanski profesor narodnega gospodarstva tržaške univerze mi je prav v tem trenutku zaupal, da je Italija med obema vojnama zanemarila Trst, ker enostavno ni bilo razloga, razsipati denar za to mesto. Gospodarski položaj Trsta je bil takrat, kakor je danes, brezizgleden. Prav v tem trenutku so me predstavili županu, ki me je prijazno vprašal, če sem tudi jaz s tem zadovoljen, da je končno Trst postal italijanski. Vprašal sem ga, ali je pripravljen o tem izvesti glasovanje. »Saj je to popolnoma jasno — je zaklical. Dovolil sem si o tem podvomiti: mnogi Tržačani so očitno prepričani, da bi njihova priključitev k Italiji pomenila gospodarsko propast: »Da, eden izmed vaših narodnih gospodarjev mi je dejal, da je Trst kot investicija za Italijane popolnoma brez smisla.« — »Ta narodni gospodar je idiot« — je odgovoril Bartoli s polnim glasom, medtem ko je moj profesor stal tik njega. Nadaljeval sem: »Gospod župan, predsednik vlade, Pella, je ponudil plebiscit med Italijo in Jugoslavijo glede Trsta.« — »Da, in Tito se boji to ponudbo sprejeti.« — »Zakaj pa se Trstu ne nudi še tretja možnost izbire: Svobodno tržaško ozemlje?« — »Ampak to je vendar zgolj navaden komunistični trik« — je odgovoril Bartoli. »Gospod župan, vi vendar verujete v demokracijo?« — »To je res, in tržaško prebivalstvo zahteva italijansko demokracijo.« — »Kaj ne bi potem dovolili, da s svobodnimi volitvami to prebivalstvo izbira med vsemi možnimi rešitvami?« — »Ne, ne in trikrat ne« — je odvrnil Bartoli naraščajočemu krožku ljudi okrog sebe, ki se je polegoma kopičil okrog nas. »Ljudje, ki hočejo Svobodno ozemlje so kopica pomilovanja vrednih trgovcev, pretežna večina Tržačanov pa so lojalni Italijani; te spraševati pa je popolnoma nepotrebno. Vem za vaš odgovor. Mnogo let sem tu preživel. Samo komunisti bi hoteli glasovanje, da bi z njim razširjali zmedo. Resnični demokrat ne potrebuje volilnih skrinjic.« In po tem logičnem vdaru z betom se je tržaški župan prerival skozi množico v smeri proti bufetu.

TRST 29. OKTOBRA

Počasi moram misliti na to, da pripravim kovčke in po štiri-členskem zadržanju v Trstu nadaljnjem s potovanjem proti Srednjemu vzhodu. Medtem je postalo jasno, da je načrt 8. oktobra končnoveljavno pokopan, in da bodo morali celotno tržaško vprašanje načeti znova. Sedaj ne gre več za to, kdaj bodo Italijani vikorakali v Trst, pač pa za to, kdaj bodo pripravljene, udeležiti se konference, ki naj bi pripeljala k neki novi rešitvi. To ne izključuje možnosti, da bodo Italijanski nacionalisti morda pripravili nadaljnji poizkuse, zaveznikom izliliti določeno odločitev. MSI se navadnost peni od jeze. Tito je s svojim odločnim zadržanjem 8. oktobra napovedan razvoj zaustavil. Sedaj bodo neofašisti poskušali nastopiti prav tako odločno in še enkrat zavrteti kolo odločitve s pomočjo spontanih demonstracij. Na vsak način cvete črna borza za mahlo zarjavelim ročnim orožjem.

ATENE 6. NOVEMBRA

Grški tisk poroča danes svetcu o že tretji dan trajajočih nemirih MSI v Trstu. Celo že skopega besedila poročil je jasno razvidno, da je tehnika vedno ista: v ospredju nekaj gimnazijcev, ki jih politično v oganjeno črto, in v ozadju poveljstvo, v katerem se obje organizatorji a oae strani meje. Upremo, da se kahod ne bo pustil zapeljati, da bi take komunistične nevalte smatrali za pristno ljudsko odločitev.